

Otakar Borůvka

Soukromým docentem

In: Zdeněk Třešňák (author); Petra Šarmanová (author); Bedřich Půža (author): Otakar Borůvka. (Czech). Brno: Nadace Universitas Masarykiana v Brně, 1996. pp. 61--63.

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/401282>

Terms of use:

© Masarykova univerzita

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

Soukromým docentem

Bylo mi osmadvacet let, měl jsem za sebou bohaté studium a i jisté úspěchy, takže jsem si ještě v červenci toho roku podal žádost o habilitaci na přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity, přirozeně z matematiky.

Měl jsem totiž v úmyslu využít své studie o analytických korespondencích a předložit je jako habilitační práci.

Hlavní podmínkou pro úspěšné splnění habilitačního řízení totiž bylo předložení písemné habilitační práce, na kterou byly kladeny velmi náročné požadavky. Teprve další část tvořilo takzvané habilitační kolokvium, což vlastně byla zkouška před profesorským sborem, a třetí částí byla přednáška „na zkoušku“, jejíž téma sice navrhl kandidát, ale schválit ho musel příslušný profesorský sbor a komise.

Teprve po splnění všech těchto částí, pokud v nich kandidát uspěl, byl návrh zaslán ke schválení ministerstvu školství. Teprve jeho potvrzením kandidát nabyl titulu soukromý docent a měl právo konat přednášky na univerzitě.

Žádné finanční výhody z toho pochopitelně neplynuly . . . , snad jenom kolejně za pobyt.

Nemusím snad ani připomínat, že jsem se na habilitační řízení připravoval velice pečlivě, ale jsou věci, které člověk prostě neovlivní.

Hned začátkem prázdnin jsem si udělal výlet z Uherského Ostrohu do Luhačovic a vzápětí jsem těžce onemocněl břišním tyfem. Právě já a právě v této době jsem se musel vypravit na přehradu v Luhačovicích, která se ukázala být zdrojem nákazy několika případů, které se na moravském Slovácku vyskytly. Nemoc to tehdy byla velice těžká, antibiotika neexistovala, v podstatě byl člověk odkázán na vlastní síly organismu.

Zatím jsem tedy odevzdal pouze habilitační práci, která se ovšem velmi osvědčila – přičemž musím znovu poukázat na úlohu profesora Čecha, neboť právě on mi to téma poradil, dá se říci uložil, umožnil mi studium u samotného profesora Cartana v Paříži, kde jsem mohl problém studovat a zpracovat. Já jsem ovšem věděl, že velice pravděpodobně uspěje, protože u nás byl ten problém stále téměř neznámý a současně se mimo jiné stala východiskem činnosti italského semináře profesora Villa v Bologni. Soustředil tam totiž řadu pracovníků, kteří dále rozvíjeli výsledky mé práce. Profesor M. Villa dokonce zamýšlel o tom vydat samostatnou monografii. Bohužel, v tom mu zabránila jeho předčasná smrt.

Moje habilitační práce se kromě toho také ujala v Rumunsku, a dnes mohu s naprostou skromností říci, že pokud jde o analytické korespondence, jsou všude známy tzv. Borůvkovy charakteristické směry.

Další část habilitačního řízení, habilitační kolokvium, jsem mohl absolvovat až po nemoci – bylo to, myslím, počátkem prosince 1927 – a v lednu 1928 jsem konečně provedl i habilitační přednášku.

Moje habilitační řízení však ministerstvo školství potvrdilo až v květnu 1928, a od té doby jsem se stal soukromým docentem na brněnské přírodovědecké fakultě.

A nastaly nové starosti – docentské starosti, s docentskými přednáškami. Dodnes si pamatuji, jak jsem váhal nad tématem první přednášky a nakonec, opět po poradě s profesorem Čechem, jsem zvolil přednášku z teorie čísel. Byl to sice obor, který jsem nikdy speciálně nerozpracovával, ale je to téma ne nedůležité a zajímavé. Světoznámý a vynikající matematik C. F. Gauss, kterému se v první polovině minulého století říkalo král matematiků, prohlásil: „Jestliže je matematika královnou věd, jest teorie čísel královnou matematiky.“

To tedy byla moje úvodní docentská přednáška.

Ale „výsad“ docenta jsem si na přírodovědecké fakultě Masarykovy univerzity v Brně neužíval příliš dlouho. Hned počátkem roku 1929 přišel profesor Čech znovu s nápadem, že bych se měl pokusit získat

stipendium pro studium v zahraničí – tzv. Rockefellerovo stipendium v rámci světové činnosti Rockefellerovy nadace. Toto stipendium se udílelo mladým talentovaným lidem a bylo nesmírně výhodné, a proto žádoucí, protože nebylo dotováno předem stanovenou omezenou částkou. V Brně se tenkrát například tradovalo, že profesor Suk z přírodovědecké fakulty měl stipendium na studium eskymáků kdesi v Kanadě. A zřejmě neměl nouzi, protože tam byl poměrně velmi dlouho.

Také získání stipendia nemuselo být obtížné. K řízení o udělení v podstatě stačilo, aby profesori univerzity podali návrh centru Evropské nadace do Paříže, odkud posléze obvykle přijel úředník, aby si osobně pohovořil s navrhovaným kandidátem a posoudil účelnost i perspektivní užitečnost navrhovaného pobytu.

Vzpomínám si, že do mého pokojíčku na Kotlářské číslo 2 za mnou jednoho dne přišel jistý pan Robertson. Zajímal se o můj dosavadní život, vědecké zaměření i výsledky mé práce, a když jsem mu řekl, že jsem už rok pobýval u profesora Cartana v Paříži a co jsem tam a s jakým výsledkem studoval, nabídl mi pobyt a studium v Americe.

Odpověděl jsem mu možná trochu drze, pamatuji se na to jako dnes: „Nechci studovat Ameriku, ale matematiku. Nikoho tam neznám, ztratil bych příliš mnoho času navazováním kontaktů, zatímco v Paříži je čilý matematický život . . . “

Pan Robertson to nakonec přijal s pochopením a stipendium mi bylo uděleno – s povinností svědomitě studovat a své publikace zasílat Nadaci na vědomí.